

- Постанова Верховної Ради України „Про встановлення мораторію на закриття загальноосвітніх навчальних закладів державної і комунальної форм власності” від 18 червня 2014 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1520-18>.
- Савченко О. Я. Навчально-виховний процес у малокомплектній школі / О. Я. Савченко. – К.: Генеза, 2002. – 145 с.

Волинець Ю. О.
кандидат педагогічних наук,
старший викладач
кафедри дошкільної освіти
Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглядаються питання щодо формування дослідницької компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Обґрунтовано структуру дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Визначено теоретичну сутність поняття «дослідницькі вміння майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів».

Ключові слова: дослідницька компетентність; дослідницька компетентність майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; структура дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; дослідницькі вміння майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Abstract

The article deals with the formation of research competence of future teachers of preschool educational institutions. Determined the structure of the research skills of the future teachers of preschool educational institutions. Been substantiated the theoretical essence of the concept of «research skills of future teachers of preschool educational institutions».

Keywords: research competence; research competence of future teachers of preschool educational institutions; structure research skills of the future teachers of preschool educational institutions; research skills of future teachers of preschool educational institutions.

Постановка проблеми.

В умовах реформи освітньої галузі Української держави особливого значення постає галузь освіти щодо формування дослідницької компетентності

майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Це зумовлює потребу вдосконалення процесу підготовки нового покоління конкурентоспроможних педагогічних працівників на засадах інноваційної педагогіки, яка передбачає формування пошукових і дослідницьких умінь та застосування їх у різних видах навчально-виховної діяльності.

Актуальність зазначеної теми статті, що охоплює формування дослідницької компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, зумовлена реформуванням вищої освіти, потребами сучасності у високопрофесійних і компетентних фахівцях в галузі дошкільної освіти.

Випускники педагогічних навчальних закладів у професійній діяльності мають поєднувати інтегровані якості наставника, здатного передавати вихованцям знання, формувати людські якості, розвивати спеціальні вміння, потребу в дослідницькій діяльності. Вирішення проблеми готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності багато в чому залежить від сформованості у них дослідницьких умінь, що уможливило здатність успішно виконувати професійно-педагогічні завдання, здійснювати пошукову роботу [1, 1].

Аналіз психолого-педагогічних джерел засвідчив, що формування готовності педагога до дослідницької діяльності розглядали у своїх дослідженнях В. Андреев, В. Борисов, В. Зятковський, Л. Султанова. Вагомими для нашого дослідження стали наукові розвідки В. Базелюк, С. Балаشوвої, Г. Клоуак, Н. Лисенко, С. Мартищенко, О. Мітроні, Г. Тарасенко, М. Фалько, які безпосередньо розкривали проблему формування дослідницької компетентності у процесі фахової підготовки, необхідність готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до експериментальної роботи.

У процесі наукового пошуку нами з'ясовано, що формування дослідницької компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів є вагомим компонентом їх особистісно-професійного розвитку, яке полягає у свідомому засвоєнні теоретичних знань, оволодінні дослідницькими діями і навичками, успішному виконанні дослідницької діяльності.

Формування дослідницької компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів – процес довготривалий. Нами охарактеризовано цей процес, як багатогранне і багатозаснектне утворення, що поєднує різні сфери діяльності і уможливило успішне виконання професійних функцій. Розроблено структуру дослідницьких умінь, якими мають оволодіти майбутні вихователі дошкільних навчальних закладів у процесі фахової підготовки, що охоплює організаційні (планування та проведення науково-дослідної діяльності; самоаналіз і самоконтроль, регуляція дій у процесі дослідницької діяльності), аналітичні (аналіз, узагальнення та систематизація отриманої інформації; перехід від часткового до загального; виділення суттєвого), операційні (порівняння, аналіз і синтез, абстрагування та узагальнення, висунення гіпотез, співставлення та рефлексія), практичні (опрацювання наукових джерел; проведення експериментальних досліджень; спостереження та оброблення даних; упровадження здобутих результатів у практичну діяльність), комунікативні (здійснення педагогічної взаємодії та співпраці; дотримання корпоративної культури; вміння вести дискусію та обговорювати результати), які необхідно формувати у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів [1, 7].

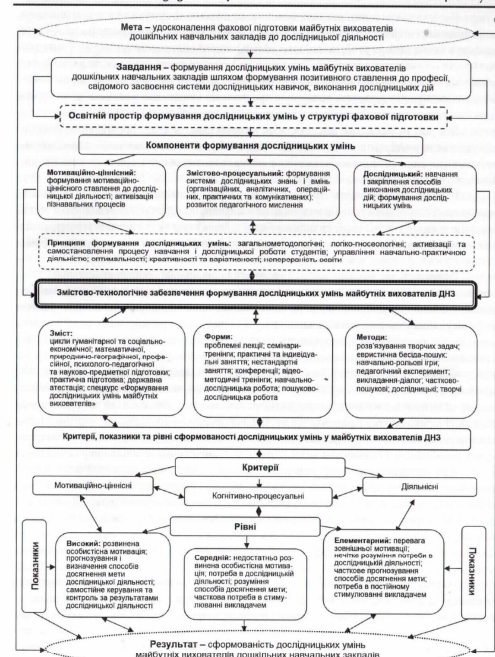

Рис. 1. Модель формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів

Zbiór raportów naukowych

Розглядаючи організаційні аспекти проблеми формування дослідницької компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, необхідно визначити теоретичну сутність поняття «дослідницькі вміння майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів». Так, нами це поняття розглядається як вміння, що поєднує інтелектуальні знання і практичні дії, забезпечують їх здатність до самостійних спостережень, узагальнень, аналізу процесів і явищ дійсності, набуття нових знань і застосування їх відповідно до мети дослідницької діяльності.

Під час проведення дослідження розроблено модель формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, яка відображає змістово-технологічне забезпечення навчально-виховного процесу вищого навчального педагогічного закладу (рис. 1).

Під час моделювання процесу формування дослідницької компетентності встановлено, що модель існує в межах цілісної фахової підготовки, враховує її мету, завдання, загальну структуру, складовою якої є дослідниця. Модель ґрунтується на загальнометодологічних, логіко-гносеологічних, активізаційних принципах, сприяє вдосконаленню фахової підготовки та управління дослідницькою діяльністю.

Окреслені в моделі мета і завдання зумовили вибір її компонентів: мотиваційно-ціннісного, що забезпечує активізацію пізнавальних процесів, вмотивоване ставлення до дослідницької діяльності; змістово-процесуального, що передбачає формування системи дослідницьких знань і умінь (організаційних, аналітичних, операційних, практичних і комунікативних), розвиток педагогічного мислення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; дослідницького, що ставить за мету здобуття, закріплення і вдосконалення способів виконання дослідницьких дій, формування дослідницької компетентності. З'ясовано, що важливими складовими фахової підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів до дослідницької діяльності є педагогічна практика та науково-дослідна робота, під час яких особливого значення набуває система дослідницьких, аналітичних, конструктивних завдань і задач, розв'язання яких сприяє вдосконаленню дослідницьких умінь.

Для успішної реалізації складових моделей, оволодіння операційними діями значний потенціал у процесі фахової підготовки має розроблений і введений до навчального плану підготовки студентів спеціальності (ОКР «бакалавр») «Дошкільна освіта» спекурс «Формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів», метою якого є розвиток регуляторної основи дослідницької діяльності, вдосконалення дослідницьких знань і умінь. Завданнями спекурсу є міждисциплінарна інтеграція психолого-педагогічних і методичних знань як основи дослідницької діяльності, вдосконалення дослідницьких умінь та розроблення оптимальних форм і методів їх формування. До змісту спекурсу введено три складові: предметний зміст дослідницької діяльності, дослідницькі вміння і навички; мотиваційно-ціннісне ставлення до формування дослідницьких умінь. Розроблено навчально-тематичний план і зміст спекурсу «Формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів» (за кредитно-модульною системою), який відображає його сутнісні характеристики.

У Київському університеті імені Бориса Грінченка викладачами використовуються різні форми роботи по формуванню дослідницької компетентності. Під час проведення спекурсу «Формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів» застосовуються традиційні та нетрадиційні форми формування дослідницької компетентності, 166

Zbiór raportów naukowych

Література

1. Волинець Ю.О. Формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у фаховій підготовці: автореф. дис. канд. пед. наук / Ю. О. Волинець. – Київ, 2013. – 20 с.
2. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н. Леонтьев. – М.: Смысл, 2004. – 346 с.
3. Мартиненко С.М. Диагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика: моногр. / С.М. Мартиненко. – К.: КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2008. – 434 с.

Pedagogika. Najnowsze badania naukowe. Teoria, praktyka

які встановлюються з урахуванням рівнів розвитку особистісної мотивації та потреб у дослідницькій діяльності. Ефективними є проблемні лекції, семінари-тренінги, практичні, індивідуальні та нестандартні заняття, конференції, відеометодичні тренінги, навчально-дослідницька та пошуково-дослідницька робота.

Здійснено відбір оптимальних методів формування дослідницької компетентності, які охоплюють розв'язання творчих задач, евристичну бесіду – пошук, навчально-рольові ігри, педагогічний експеримент, викладання – діалог, частково-пошукові та дослідницькі методи, що дають змогу сформувати в студентів організаційні, аналітичні, операційні, практичні та комунікативні дослідницькі вміння. Поєднання методів дослідницької діяльності (дослідницька робота студентів під керівництвом викладача та без його втручання), адаптивних (діяльність за розробленим алгоритмом), методів активного формування (методи формування, мотивації та розвитку дослідницьких умінь, пошук нових підходів до розв'язання дослідницьких задач), трансформувальних (перетворення пошуку розв'язання проблеми на самостійне завдання з використанням евристичного прийому), уможливило формування дослідницької компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Розроблені критерії, показники та рівні сформованості дослідницької компетентності у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів охоплюють результати їх успішності в оволодінні психолого-педагогічними, фаховими дисциплінами та методикою їх викладання, спекурсу «Формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів», проходженні педагогічної практики, науково-дослідної роботи.

Опанування студентами – майбутніми вихователями дошкільних навчальних закладів основ дослідницької компетентності – складний і динамічний процес, оскільки залежить від їхнього інтелектуального розвитку. Він передбачає формування наукової системи знань, природну потребу студента в поповненні власного досвіду знаннями про новий вид діяльності; виявлення інтересу (цікавості) до дослідницької діяльності; формування мотивів до такої діяльності; врахування емоційного стану студента як учасника означеної діяльності.

Таким чином, у результаті проведення педагогічного експерименту було доведено ефективність розглянутого питання щодо формування дослідницької компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; обґрунтовано структуру дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; визначено теоретичну сутність поняття «дослідницькі вміння майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів» та доцільність його впровадження у навчально-виховний процес вищих навчальних педагогічних закладів. Розробка реалізації моделі формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дозволяє удосконалити сам процес підготовки, зробивши його впроваджуваним та структурованим, забезпечує підвищення дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільних навчальних закладів.

Однак, проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів досліджуваної проблеми. Подальшого вивчення потребують такі питання, як: результативність дослідницької діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; розроблення методичних рекомендацій щодо визначення рівнів розвитку дослідницької компетентності.

Pedagogika. Najnowsze badania naukowe. Teoria, praktyka

ПОД-СЕКЦИЯ 3. Инновации в области образования.

Лашкова Л.Л.

доктор педагогических наук, доцент,
профессор кафедры теории и методики
дошкольного и начального образования
Сургутский государственный педагогический университет

ПОДДЕРЖКА ДЕТСКОЙ ИНДИВИДУАЛЬНОСТИ
В ПРОЕКТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация: В статье рассматриваются вопросы индивидуализации в дошкольном образовании. Автор предлагает различные варианты реализации индивидуального подхода в процессе организации проектной деятельности детей дошкольного возраста.

Abstract: This article deals with the individualization in preschool education. The author offers a variety of embodiments of the individual approach in organizing the project activities of preschool children.

Ключевые слова / Keywords: индивидуальность / individuality, индивидуализация / individualization, дошкольное образование / early childhood education, проект / the project, проектная деятельность / the project activity.

В современных условиях модернизации системы образования РФ основной линией преобразований стало осуществление индивидуального подхода к каждому ребенку. Все чаще в педагогической науке и образовательной практике звучат слова «индивидуальная траектория развития», «персонализированное обучение», «модель адресного обучения», «индивидуальный образовательный маршрут».

Одним из основных принципов ФГОС дошкольного образования является построение образовательной деятельности на основе индивидуальных особенностей каждого ребенка, при котором сам ребенок становится активным в выборе содержания своего образования.

Значение индивидуализации образования трудно переоценить, поскольку все дети находятся в одном образовательном пространстве, но «движутся» разными маршрутами к «горизонтам» своего развития (Н.Н. Подьяков) через «зоны ближайшего развития» (Л.С. Выготский). Таким образом развитие идет разными путями и по-разному зависит от влияния окружающей среды.

Опыт последних десятилетий убедительно свидетельствует о целесообразности оценки индивидуализации как органичной части целостного педагогического процесса. Мы считаем, что она должна проходить сквозь него «красной нитью», а не осуществляться в специально отведенные часы или в особых формах деятельности.

Индивидуализация образования основана на поддержке детей в развитии их потенциальных возможностей, стимулировании стремления детей самостоятельно ставить цели и достигать их в процессе познания. Внимания педагогов при этом направлено на обеспечение активного участия ребенка в разных видах деятельности.

Одним из успешных вариантов индивидуализации в дошкольном образовательной организации является организация проектной деятельности. Такая дея-